

Дурмуш се откъсна, като му остана и циганската парцалива чалма. И като фортуна избяга със жена си из село навън” (Кънчев 1983: 109, 205, 242).

Самите турци поставят на по-горно социално стъпало циганите-мюсюлмани. Те заемат длъжности в администрацията (пощаджия, наиб). Имат им определено доверие и ги допускат в своите къщи. Всеки ден „... циганките бързали да свършат къщната си работа и отивали по харемлъците и хамамите да пеят на ханъмките, да дюмкат дайрета и да играят кючек... А по време на Рамазама през 1875 г. ... турските циганки като минавали край портите на бейските конаци, дирели изгоден случай да подсигурят работата си за вечерта в харемлиците... Старозагорските бейове викали в къщите си обикновено цигани и циганки, които калайдисвали по града, за да узнаят кой българин е калайдисал най-много бакър през годината. По количеството на бакъра във всяка старозагорска българска къща, „турските” цигани узнавали и богатството на българина в града, та когато им паднело добър случай, съобщавали това на властите или на “пантите” и разбойниците” (Илков 1908: 144). “Турските” цигани, гостувайки в българските къщи, искат да бъдат посрещани като господари. “... Бая и циганите се перчат: от айрян и ишумик по-долу не бива! Не му отърва - нали е Хасан или Ахмед” (Кънчев 1983: 323).

Въпреки че турците имат по-добронамерено отношение към циганите мюсюлмани, те проявяват и пренебрежение към тях. Така например устабашията* на табашкия еснаф в Стара Загора “... се отказвал да дава ухо на възникналите спорове и кавги между калайджиите (занаят, упражняван от “турски” цигани – б.а.), като се задоволявал само да ги напъди от себе си и да им викне: “Ха, махайте се от главата ми, ченгенелер!”

Нерядко циганите стават и жертва на изстъпления. През август 1853 година през Стара Загора минават орди от арнаути и анадолски манафи**: „...те обичали да квартируват в български къщи и си позволявали безсрамни работи... По едно време манафите се пуснали и върху циганките, та циганите били принудени да затворят дюкяните си в града и да бягат в по-далечни турски села” (Илков 1908: 106, 152).

Освобождението заварва в българските земи различни етнически и религиозни общности. Младата държава, тръгвайки по нов път на развитие, възприема наложения от Западна Европа модел на етническа и конфесионална толерантност. Търновската конституция от 1879 г. възприема принципите на защита на малцинствата, дава им определени права и сво-

* председателят на занаятчийското сдружение - еснафа

** анадолски манафи - малоазиатски турци